

DIALOGMØTE MED DET PROFESJONELLE OG FRIE KUNST- OG KULTURFELTET

Sandnes, 21. april 2026

INNHOLD

1. Bør det profesjonelle og frie kunstfeltet løftes inn i kommunedelplanen – og hvordan?	3
Kunst og kultur som del av samfunnets beredskap	3
A. Lokal forankring og ungdomsperspektiv	3
B. Risiko, tillit og kunstnerisk handlingsrom	4
C. Kunstnerfellesskap og møteplasser	4
D. Langsiktig byutvikling: kunstmuseum og arealstrategi	4
E. Gjenbruk av bygg og bærekraft	5
F. Konkret behov: oversikt og tilgjengeliggjøring	5
G. Særlig prioritet: det tidligere Jysk-bygget	5
H. Tydelige kriterier for tilskudd og leiekontrakter	6
I. Profesjonelle – frivillige – kommunen	6
J. Forbedre festivalkulturen i kommunen	6
2. Hvilken rolle kan Sandnes ta regionalt?	6
K. En “ja-kommune”	6
L. Byen for det skapende mennesket	6
M. Lederskap gjennom struktur og fellesskap	7
N. Et nytt og annerledes kunstmuseum	7
O. Ta tilbake historien og by-identiteten	7
Avsluttende refleksjon	8
Kunst skal være et fritt felt	8
Oppsummering og veien videre	8

I dialogmøtet deltok representant fra Filmkraft, Sandnes kunstforening, musikkfeltet, dansefeltet, keramikk, litteratur samt fagpersoner innen billedkunst og glassblåsing. Samtalen bar preg av et sterkt engasjement for kunstens rolle i samfunnet, og et tydelig ønske om at det profesjonelle og frie kunstfeltet gis en mer sentral og forpliktende plass i kommunens videre planarbeid.

1. Bør det profesjonelle og frie kunstfeltet løftes inn i kommunedelplanen – og hvordan?

Det var bred enighet i gruppen om at det profesjonelle og frie kunstfeltet ikke bare bør inkluderes, men løftes tydelig og strategisk inn i kommunedelplanen for kunst og kultur. Dette begrunnes både ut fra kunstens egenverdi og dens samfunnsbyggende funksjon. Her ble det nevnt både konkrete tiltak, men også systematiske og strategiske tiltak.

Kunst og kultur som del av samfunnets beredskap

Et sentralt perspektiv var kunstens rolle i samfunnets totale beredskap. Erfaringer fra blant annet Ukraina ble trukket frem som eksempel på hvordan kunst og kultur bidrar til identitet, samhold og motstandskraft i krisetider. Kunst gir språk til det som ellers er vanskelig å uttrykke, og fungerer som en bærebjelke i kollektive prosesser.

Det ble derfor pekt på at:

- Kunst og kultur må inngå i kommunens helhetlige beredskapstenkning
- Feltet må prioriteres økonomisk, ikke kun symbolsk
- Totalberedskapsåret 2027 gir en konkret mulighet til å løfte dette perspektivet

A. Lokal forankring og ungdomsperspektiv

Ungdoms tilknytning til sted ble fremhevet som en viktig nøkkel. Dagens unge orienterer seg i stor grad lokalt – mot egne bydeler og nærmiljø.

Dette gir noen tydelige føringer:

- Kunst og kultur må også være tilgjengelig der ungdom er
- Innholdet bør oppleves som autentisk og relevant
- Historiske spor og lokal identitet kan brukes aktivt for å skape tilhørighet

Kunst og kultur kan på denne måten fungere som en bro mellom fortid, nåtid og fremtid – og styrke opplevelsen av å høre til.

B. Risiko, tillit og kunstnerisk handlingsrom

Gruppen understreket viktigheten av å tørre å åpne opp for mer uforutsigbarhet og risiko i kunst- og kulturarbeidet. En levende kunstscene forutsetter at ikke alt er kontrollert eller forhåndsdefinert.

Det ble særlig løftet frem at:

- Kommunen må ha tillit til kunstnerne som fagpersoner
- Kunstnere må gis reelt handlingsrom og eierskap
- Det må være rom for eksperimentering, også når utfallet er usikkert – noen ganger lykkes vi, andre ganger ikke. Slik er kunsten.

Dette innebærer et skifte fra styring til tilrettelegging.

C. Kunstnerfellesskap og møteplasser

Behovet for fysiske og sosiale arenaer for kunstnere ble tydelig fremhevet. Dette gjelder både rom for individuell produksjon og arenaer for samarbeid på tvers av fagfelt.

Det ble pekt på at:

- Kunstnerfellesskap kan styrke både kvalitet og produksjon
- Tverrfaglige miljøer skaper innovasjon og nye uttrykk
- Lokalisering sentralt i Sandnes vil gi større synlighet og tilgjengelighet

Et slikt miljø kan fungere som en motor i byens kunstliv.

- Ved å ha store lokaler med mange aktører, kan man presse ned leieprisen og flere kan benytte seg av lokalet
- Korte leiekontrakter. Noen kunstformer er ikke interessert i å binde seg i mang år om gangen.
- Godt sted for samarbeid – skapende fellesskap

D. Langsiktig byutvikling: kunstmuseum og arealstrategi

Gruppen løftet behovet for å tenke langsiktig i arealplanleggingen:

- Det bør settes av tomt til et fremtidig kunstmuseum
- Realisering kan ligge frem i tid, men arealet må sikres nå

Dette handler om å legge til rette for fremtidige muligheter, ikke bare dekke dagens behov.

E. Gjenbruk av bygg og bærekraft

Et gjennomgående tema var verdien av eksisterende bygningsmasse:

- Bygg med historie representerer identitet og kontinuitet
- Riving av bygg bør unngås der bygg kan transformeres og brukes
- “Å ikke rive siloer” i fysiske forstand. Riv dem mellom mennesker, ikke i bybildet.

Det ble også pekt på at:

- Kunstnere ofte ikke trenger høy standard, men funksjonelle rom
- Bygg kan utvikles gradvis gjennom bruk – “gro innenfra”
- Bærekraft må forstås både miljømessig og kulturelt, med et tydelig generasjonsperspektiv – «Gi kunsten videre».

F. Konkret behov: oversikt og tilgjengeliggjøring

For å realisere potensialet i eksisterende bygg, ble det etterlyst:

- En helhetlig oversikt over tilgjengelige bygg i kommunen
- En mer aktiv strategi for å ta disse i bruk til kunst- og kulturformål

G. Særlig prioritet: det tidligere Jysk-bygget

Den tidligere Jysk-eiendommen ble løftet frem som et unikt utviklingsområde:

- Svært sentral beliggenhet
- Nærhet til eksisterende kulturinstitusjoner og øvingsarenaer
- Fremtidig kobling til utviklingen av Elveparken

Det ble uttrykt et tydelig ønske om:

- Ny gjennomgang av saken
- At bygget bevares og utvikles, ikke rives

På sikt kan dette bli et kraftsenter for kunst i Sandnes – et lokalt svar på etablerte kulturarenaer, men med en egen profil og sterkere forankring i kunstnernes behov.

H. Tydelige kriterier for tilskudd og leiekontrakter

- Ved tildeling av driftstilskudd, andre tilskudd eller gunstige leieavtaler, burde kommunen ha klare kriterier for dette.
- Se til idretten – alle må bidra med noe tilbake
 - Gi og ta – prinsipp

I. Profesjonelle – frivillige – kommunen

- Et godt samarbeid mellom de tre.
- Bruke frivillige pensjonister til kulturell opplæring og formidling
- Kommunen legger til rette for arena

J. Forbedre festivalkulturen i kommunen

- Flerkulturell festival – mange mulikulturelle i kommunen som kan være en ressurs
- Spesifikke identitetsskapende festivaler for byen
 - Eksempler under neste spørsmål

2. Hvilken rolle kan Sandnes ta regionalt?

Gruppen pekte på at Sandnes har et tydelig potensial til å ta en mer markant rolle i regionen, særlig gjennom en tydeligere identitet og vilje til nytenkning.

K. En “ja-kommune”

Sandnes kan posisjonere seg som en kommune som:

- Er åpen for nye ideer
- Har lav terskel for initiativ
- Reduserer unødvendig byråkrati

Dette handler i stor grad om kultur og holdninger – et “mindset” der man søker muligheter fremfor begrensninger.

L. Byen for det skapende mennesket

Det ble foreslått at Sandnes kan utvikle en tydelig identitet som:

- En by for kunstnere og skapende aktører
- Et sted der det er rom for å utvikle og realisere ideer

Dette kan bidra til å tiltrekke seg både etablerte kunstnere og nye talenter.

M. Lederskap gjennom struktur og fellesskap

Ved å satse på kunstnerfellesskap og gode produksjonsarenaer kan Sandnes:

- Ta en ledende rolle i regionen
- Bygge sterke fagmiljøer
- Skape ringvirkninger for hele kulturlivet

N. Et nytt og annerledes kunstmuseum

Et fremtidig kunstmuseum kan bli et viktig strategisk grep dersom det:

- Tør å tenke annerledes enn tradisjonelle institusjoner
- Knyttes tett til aktive kunstmiljøer
- Tar utgangspunkt i lokal produksjon og identitet

Her ligger det et potensial for å skape noe unikt – ikke bare en kopi av eksisterende modeller.

O. Ta tilbake historien og by-identiteten

Sandnes har en unik historie, også i regional sammenheng. Noe av det vi er kjent for er:

- Leir og tegl
 - «Leirfjåge i fjørå» som nasjonal keramikk-festival
- Industri
- Sykkel
- Strikkeby – ullvare

Vi må tørre å tenke stort og stolt over vår historie og identitet. Gjerne i form av nasjonale festivaler, arrangement og annet.

Avsluttende refleksjon

Avslutningsvis ble det formulert en setning som oppsummerer et grunnleggende prinsipp, vi bør ta med videre:

Kunst skal være et fritt felt

Den skal ikke styres, men utfordre, utforske og bidra til samfunnsdebatt. Kunstens styrke ligger nettopp i dens uavhengighet. Gjennom historien har kunsten vært en viktig stemme i samfunnet – og denne rollen må vernes og videreføres.

Oppsummering og veien videre

Dialogmøtet med det profesjonelle og frie kunst- og kulturfeltet viste et sterkt engasjement og enighet om at feltet bør få en mer sentral, strategisk og forpliktende plass i kommunedelplanen for kunst og kultur. Kunstens egenverdi og dens rolle som samfunnsbyggende kraft ble særlig vektlagt, blant annet som del av samfunnets totale beredskap og som identitetsskapende faktor i lokalsamfunn og for ungdom. Gruppen understreket behovet for tillit til kunstnere, større kunstnerisk handlingsrom, og en dreining fra styring til tilrettelegging, med rom for risiko, eksperimentering og uforutsigbarhet.

Det ble pekt på behovet for fysiske møteplasser og kunstnerfellesskap, gjenbruk av eksisterende bygg og en mer aktiv arealstrategi, inkludert sikring av tomt til et fremtidig kunstmuseum. Bærekraft ble forstått både miljømessig og kulturelt, med vekt på kontinuitet, generasjonsperspektiv og lokal identitet. Det tidligere Jysk-bygget ble fremhevet som et særlig viktig utviklingsområde som bør bevares og videreutvikles til et kraftsenter for kunst. Videre ble det etterlyst tydelige kriterier for tilskudd og leieavtaler, samt bedre samspill mellom profesjonelle, frivillige og kommunen.

Regionalt ble Sandnes identifisert som en kommune med potensial til å ta en tydeligere lederrolle ved å være en «ja-kommune», bygge en identitet som en by for skapende mennesker, og satse på sterke fellesskap og produksjonsarenaer. Avslutningsvis ble det slått fast som et grunnleggende prinsipp at kunst må forbli et fritt felt – uavhengig, utfordrende og utforskende – som en nødvendig og verneverdig del av samfunnsdebatten og demokratiet.